

Комунальний заклад «Вінницький ліцей № 21»

Затверджено
Рішення
педагогічної ради
від 28 серпня
2024 р.
Протокол №1

Навчальна програма
предмету мовно-літературної освітньої галузі
українська мова
для 6 класу

Розроблена відповідно до модельної навчальної програми « Українська мова.5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти.
(Автори : Заболотний О.В.,Заболотний В.В., Лавринчук В.П.,Пліванчук К.В.,Попова Т.Д.)

2024-2025 н.р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний предмет «Українська мова» забезпечує реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної галузі. Метою навчання української мови в школі є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Завдання навчального предмета: навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови; виховати свідоме прагнення до вивчення української мови; сформувати духовний світ учнів, цілісні світоглядні уявлення, загальнолюдські ціннісні орієнтири; розвинути мислення, пам'ять, творчі здібності, естетичні почуття, самоповагу та впевненість у собі. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного становлення та облаштування свого життя. Цю модельну навчальну програму розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, вона відповідає меті й ідейним засадам цього документа та реалізує результати, окреслені в ньому. Крім того, ураховано положення Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235. Ця модельна навчальна програма: ґрунтується на засадах цінностей українського народу, особистісно зорієнтованого, компетентісного, аксіологічного, діяльнісного, інтегративного підходів; передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі; ураховує наступність між циклами навчання; орієнтується на компетентісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі. У програмі визначено: очікувані результати навчання учнів зміст навчального предмета види навчальної діяльності учнів Очікувані результати навчання учнів – це результати, яких потрібно досягти на певному етапі освітнього процесу. Вони співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом. Орієнтовна послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів забезпечується структуруванням змісту навчального предмета з використанням розділів, тем / тематик. Пропонований зміст окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, що має бути опанований учнями за певний період навчання в процесі досягнення очікуваних результатів. З Серед наведених у програмі видів навчальної діяльності учитель може обирати ті, які вважає найбільш актуальними й корисними, до того ж він може змінювати теми висловлень. Для зручності виокремлено види діяльності, які мають здійснюватися на традиційних уроках розвитку мовлення. Сформульовані в кожному розділі та підрозділі ціннісні орієнтири, не обмежуючи академічної свободи вчителя, мають на меті допомогти йому вибрати тематику творчих робіт і дидактичного матеріалу, урізноманітнити й структурувати навчальну діяльність, сформувати в учнів компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві. Наведені переліки можна доповнювати та скорочувати. На формування ціннісних ставлень і суджень, які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії із суспільством, зорієнтована Концепція Нової української школи, де в розділі «Виховання на цінностях» зазначено, що «найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем, якщо не розуміє і не поділяє загальнолюдських цінностей». Виховання на цінностях є ключовим у педагогічних працях Василя Сухомлинського, який наголошував: «Людину треба вчити, що вона живе не в пустелі, а серед людей. Кожен твій крок урешті-решт позначається на твоєму ближньому, тому що ідеш ти кудись і з якоюсь метою; кожне твоє слово в душі іншого відгукнеться, але як воно відгукнеться – залежить від тебе. Уже те, що ти дивишся на навколишній світ і бачиш його, таїть у собі добро і зло; усе залежить від того, що і як ти бачиш». Категорія «ціннісні орієнтири особистості» містить у собі три компоненти: пізнавальний – усвідомлення сутності явища, його якостей,

властивостей; емоційний – переживання цінності явища; мотиваційний – готовність діяти відповідно до усвідомленої цінності в ситуації вибору. Українська мова включає багатовекторні впливи на свідомість і підсвідомість особистості, її емоційно-почуттєву сферу, художньо-образне мислення і творчі здібності. Знання української мови стимулює особистість до естетичного самовираження, активної участі в різних формах життя суспільства. Мова дає особистості можливість досягнути мікро- й макросвіт, самоствердитись, вона є однією з ознак національної приналежності, громадянства. Нова школа плекає українську ідентичність. На уроках української мови потрібно формувати риси громадянина України, виховувати любов до Батьківщини, природи, пам'яток старовини, плекати загальнолюдські моральні якості, утверджувати гуманістичну мораль як базову основу громадянського суспільства. Мова стає зрозумілішою і швидше засвоюється дітьми, коли в основу її вивчення покласти принцип народності. Цей принцип допомагає прищепити любов до мови, слова через використання всіх видів і жанрів народної творчості, засвоєння учнями народного мовленнєвого етикету. Важливу роль відіграють прислів'я та приказки, які є окрасою народної дидактики, допомагають зробити урок емоційно насиченим, а учням – розвивати свою думку, уявлення, формувати усне мовлення.

4 Серед культурологічних тем особливої ваги набувають ті, що вчать пізнавати світ, його духовні й моральні цінності, усвідомлювати роль рідної мови в розвитку й самовдосконаленні кожного учня. Визначені ціннісні орієнтири сприяють входженню особистості в соціум, пізнанню мовної картини світу, засвоєнню соціокультурних відомостей. Урок української мови на сучасному етапі повинен мати такі основні особливості: - виховання мовної особистості, національно-свідомого громадянина України; - реалізація комунікативно-діяльнісного, українознавчого, функціонально-стилістичного та інших аспектів навчання; - розвиток пізнавальних і творчих здібностей особистості; - мовленнєва спрямованість уроку, удосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності; - здійснення морального, етичного та естетичного виховання, що передбачає особистісний підхід до навчання; - посилення практичної спрямованості навчання; - використання активних інноваційних форм, методів, прийомів навчання; - інтегральність (реалізація внутрішньо- і міжпредметних зв'язків); - оптимальність змісту уроку. Для досягнення мети вивчення української мови важливо чергувати різні методи та прийоми психолого-педагогічної підтримки діяльності учнів: - заохочення; - створення яскравих навчально-образних уявлень; - навчально-пізнавальна гра; - створення ситуації успіху; - створення проблемної ситуації; - поштовх до пошуку альтернативних рішень; - виконання творчих завдань; - кооперація учнів. Ефективність освіти пов'язують із реалізацією компетентнісного підходу. Такий підхід передбачає зміщення акцентів із накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на вироблення і розвиток умінь діяти, застосовувати досвід у конкретних умовах. Компетентності дають змогу усунути суперечності між засвоєними теоретичними відомостями та їх використанням для розв'язання конкретних життєвих завдань: уміти розрізняти об'єкти, ознаки, властивості; аналізувати і пояснювати причини та наслідки подій, вчинків, явищ; створювати тексти, проєкти; висловлювати ставлення до подій, вчинків; брати участь у колективних справах, у розв'язанні навчальних завдань та ін.

Зміст програмного матеріалу	Опис видів навчальної діяльності	Опис результатів навчання
-----------------------------	----------------------------------	---------------------------

ВСТУП

Краса та багатство української мови (5 год)

Українська мова – милозвучна, мелодійна, співуча, дзвінка, барвиста. Багатство української мови: словниковий склад, фразеологізми, крилаті вислови, синоніми, різноманітні суфікси й префікси, граматичні форми, синтаксичні синоніми (стиглий огляд).	Міркування та відповіді на запитання за змістом висловлень відомих людей про значення мови в житті людини й суспільства. Розповідь за запропонованою опорною схемою чи таблицею про багатство української мови. Колективне «наповнення» запропонованого малюнка поетичними, мелодійними словами. Виконання проєкту (публічний виступ про красу й багатство української мови з використанням самостійно підготовлених постерів, малюнків, слайдів тощо).	Розуміє та відтворює зміст почутого повідомлення, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висло у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника для уточнення деталей; характеризує почуте повідомлення з погляду основних правил спілкування, дотримується їх; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними мовними нормами; розрізняє тексти різних стилів і типів; дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування; взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку влює власне ставлення до почутого
Уроки розвитку мовлення Мовлення та спілкування (повторення і поглиблення вивченого; практично): - види мовленнєвої діяльності; - загальне уявлення про ситуацію спілкування та її складники (адресат мовлення, адресант мовлення, тема й основна думка висловлення, мета й місце спілкування). Типи мовлення (повторення вивченого) Складання та розігрування діалогів відповідно до запропонованої ситуації спілкування, зокрема: - етикетного характеру (вітання,	Аналізування ситуації спілкування, визначення її складників. Читання, аудіювання текстів, що належать до різних типів мовлення. Аналізування прочитаного, відповіді на запитання за змістом прочитаного. Сприймання під час читання авторської оцінки інформації, прямо вираженої в тексті. Складання висловлення за коміксом (малюнком) з урахуванням ситуації спілкування.	Уважно слухає монологічні / діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах.

знайомство, пропозиція допомоги) з використанням формул мовленнєвого етикету; - щодо безпеки спілкування телефоном та в соціальних мережах; - телефонних розмов, що передбачають уникання небажаного й небезпечного спілкування, протистояння маніпулятивним впливам; - за коміксом чи малюнком.		
--	--	--

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Синтаксис і пунктуація. Орфографія (7 год)

Словосполучення і речення. Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням. Головні і другорядні члени речення. Звертання, вставні слова (сполучення слів), однорідні члени речення. Складне речення. Пряма мова. Діалог. Основні орфограми та пунктограми (за вибором учителя)	Визначення головного і залежного слова у словосполученні, членів речення, однорідних членів речення, звертань, вставних слів (сполучень слів), простого і складного речення. Виписування словосполучень. Добирання синонімічних словосполучень. Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. Визначення в словах орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з орфограмами. Виправлення орфографічних і пунктуаційних помилок. Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням речень, різних за метою висловлювання та емоційним забарвленням.	Вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; формулює тему та основну думку тексту; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними, пунктуаційними нормами; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст и, речення, словосполучення, слова); вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
Уроки розвитку мовлення Стилі мовлення (повторення вивченого). Поняття про офіційноділовий стиль; ділові папери. Складання оголошення для розміщення на вебсайті (на шкільній дошці оголошень) про очікувану	Складання речень зі звертаннями, вставними словами (сполученнями слів), однорідними членами речення, складних речень, речень із прямою мовою. Складання простих речень указаної тематики з використанням поданих словосполучень. Поширення простих речень однорідними членами. Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Добирання	Розрізняє тексти різних стилів і типів; визначає актуальність і несуперечливість тексту (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід.

подію (екскурсію, поїздку до музею, відвідання театру та ін.).	заголовка до тексту. Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. Складання листа (наприклад, до осені, музики, міста) з використанням риторичних звертань та однорідних членів речення (письмово). Складання письмово діалогу-розпитування про заплановану подію (наприклад, канікули). Виразне читання вголос та обговорення текстів (уривків) різних стилів.	
--	---	--

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

Групи слів за походженням та вживанням.

Написання слів іншомовного походження. Фразеологізми (20 год.)

Групи слів за походженням: власне українські слова та слова іншомовного походження (запозичені). Словник іншомовних слів. Лексична помилка (тавтологія, калькування, росіянізми, вживання слів у невласливих значеннях тощо) (практично). Написання слів іншомовного походження: букви и, і; правопис м'якого знака й апострофа; подвоєння букв. Активна і пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Групи слів за вживанням: загальноновживані та стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова. Пароніми (практично). Фразеологія	Добирання українських відповідників до слів іншомовного походження. Добирання відповідників до діалектних слів. Розпізнавання в тексті чи реченні (виписування з них) власне українських слів, архаїзмів та історизмів, діалектних слів, професійних слів і термінів. Обґрунтування вживання в певних стилях застарілих і діалектних слів, стилістично забарвлених слів. Розподіляння слів на лексичні групи та за орфограмами. Визначення в словах орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Читання вголос слів іншомовного походження (із вивченими в цьому розділі орфограмами) з дотриманням орфоепічних норм. Укладання словника (назв старовинних речей, діалектних слів, популярних у шкільному житті неологізмів та ін.). Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням слів. Лінгвістичне мінідослідження (уживання слів у	Вказує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування; наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з тексту для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань; читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; виокремлює в тексті мікротеми; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, слово) ; вирізняє лексичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть;
--	--	--

Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Фразеологізми в ролі членів речення. Фразеологічний словник. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.	різних стилях, особливості діалектних слів тощо). Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів). Укладання словника фразеологізмів на позначення певних якостей, ознак чи явищ (або фразеологізмів, що містять певні слова). Лінгвістичний експеримент (заміна фразеологізмів словами). Добирання фразеологізмів (прислів'їв, приказок) певної тематики. Добирання фразеологічних синонімів й антонімів. Зіставлення фразеологізмів з ілюстраціями. З'ясування походження фразеологізмів. Визначення синтаксичної ролі фразеологізмів. Увідповіднення слів і фразеологізмів; частин прислів'їв. Робота зі словниками та іншими джерелами інформації. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. Лінгвістичні ігри, вікторини.	порівнює тексти щодо наявності в них певних мовних засобів (застарілих, професійних слів, фразеологізмів тощо); творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами.
Уроки розвитку мовлення Текст, його основні ознаки, особливості будови тексту, використання мовних засобів зв'язку речень у тексті (повторення вивченого). Складний план прослуханого або прочитаного тексту. Будова елементарного роздуму. 1. Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами роздуму. Редагування переказу.	Аудіювання та читання текстів різних стилів, які містять застарілі, діалектні, професійні, стилістично забарвлені слова чи фразеологізми. Порівнювання текстів щодо наявності в них слів іншомовного походження, застарілих, професійних слів, термінів, стилістично забарвлених слів, фразеологізмів. Складання речень і висловлень зі словами певної лексичної групи та фразеологізмами (з обґрунтуванням свого вибору) . Редагування речень і текстів, у яких допущено лексичні помилки (з коментуванням) . Створення висловлення з використанням професійних слів, неологізмів (наприклад, про професію батьків чи інших рідних; про свою майбутню професію (мрія); про	Розрізняє тексти різних стилів і типів; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними лексичними, стилістичними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові і мовному оформленні власних висловлень ;

2. Написання твору-роздуму про вчинки людей на основі власних спостережень і вражень у художньому стилі з використанням фразеологізмів (орієнтовні теми: «Чому треба берегти природу», «Який вчинок можна вважати героїчним»). Редагування твору-роздуму. 3. Аналіз письмового твору роздуму.	тих, хто будує кораблі чи вирощує пшеницю). Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретно життєвою ситуацією, з використанням слів певної лексичної групи (наприклад, театральної лексики іншомовного походження).. Зіставлення наведеної в тексті інформації (наприклад, риси вдачі людини) з прислів'ями та приказками. Описування ситуації, у якій може бути доречним певний крилатий .	коригує текст на основі проведеного аналізу; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу.
---	---	--

СЛОВОТВІР. ОРФОГРАФІЯ (13 год)

Змінювання і творення слів. Похідні і непохідні слова. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів), складання основ (або слів), аббревіація (аббревіатури), перехід слів з однієї частини мови в іншу. Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова. Зміни приголосних під час утворення слів: - прикметників та іменників за допомогою суфіксів -ськ-, -ств-; - іменників за допомогою суфікса -ин- від прикметників на -ський, -цький. Складні слова. Сполучні голосні [о], [е] в складних словах. Складноскорочені слова як різновид складних. Правопис	Розбір слова за будовою. Визначення способу творення слова. Складання словотвірних ланцюжків. Словотвірний розбір слова. Розпізнавання, виписування, групування похідних і непохідних слів, форм слів, слів за способами творення, особливостями написання (разом чи з дефісом). Лінгвістичне мінідослідження (особливості похідних слів, різноманітність способів словотворення, зміни приголосних під час творення слів тощо). Утворення слів вивченими способами, зокрема складних слів за допомогою сполучного голосного й без нього. Утворення суфіксальним способом назв осіб за професією чи видом діяльності. Утворення прикметників від назв населених пунктів, річок, озер за допомогою суфікса -ськ- (дрогобицький, паризький та ін.). Утворення назв галузей господарства чи ремесел за допомогою суфікса -ств- (бджільництво, садівництво та ін.). Пояснення утворення і	Передає з використання окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення; вказує на конструктивні думки, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і культурним контекстом; характеризує порушені в тексті проблеми; знаходить у тексті відому і нову інформацію; поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них;
--	--	---

складних слів разом і з дефісом. Написання слів з пів.	написання назв пам'яток архітектури чи природи (наприклад: Збаразький замок, Урицькі скелі). Заміна в реченнях назв (сполучень слів) абревіатурами. Визначення в словах змін приголосних. Визначення в словах орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Складання словникових диктантів для взаємоперевірки. Розгадування і складання ребусів, основою яких є малюнок – корінь слова. Читання текстів зі складними словами та словами, у яких відбулася зміна звуків під час словотворення. Складання речень з однозвучними словами різних частин мови (наприклад: черговий (ім.) і черговий (прикм.)). Випишування складних слів з тексту та переказування тексту за цими словами. Написання мінітворю за початковим реченням «Люди різних професій не можуть обійтися одне без одного».	регулює власні емоції під час презентації повідомлення; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (слова, форми слова, частини слова); вирізняє словотворчі та фонетичні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
---	---	---

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Частини мови (оглядово).

Іменник як частина мови. Рід, число, відмінки та відміни іменників (17 год.)

Самостійні та службові частини мови, вигук (оглядово). Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники конкретні й абстрактні, загальні і власні, назви істот і неістот (повторення і поглиблення). Збірні іменники. Велика буква та лапки у	Розпізнавання, випишування та групування іменників за певними ознаками (конкретних, абстрактних, збірних тощо). Визначення роду, числа, відмінка, відміни, групи іменників. Визначення в реченні синтаксичної ролі іменника. Розбір іменника як частини мови. Лінгвістичне мінідослідження (наприклад, «Іменник означає не тільки предмет»). Створення	Визначає основну мету почутого розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід;
--	--	---

власних назвах. Рід іменників (повторення). Іменники спільного роду. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Число іменників (повторення). Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників (повторення). Поділ іменників на відміни та групи	«хмари слів» до певної групи іменників чи підтеми. Доповнення речень іменниками в правильній граматичній формі. Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням іменників. Робота зі словником. Ігри зі словами (вікторини, конкурси).	складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; висловлюється у захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом, зокрема навчанням, читацькою практикою; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (словосполучення, слова, форми слів).
Уроки розвитку мовлення Будова опису приміщення. Письмовий вибіркового переказ художнього тексту, що містить опис приміщення. Редагування тексту переказу.	Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту. Читання тексту з власними назвами. Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки. Складання речень з опорними словами та певного змісту. Складання і розігрування діалогів з незмінюваними іменниками: «Виклик таксі» (таксі, метро, ательє, траса), «У зоопарку» (поні, какаду, гризлі); «У магазині» (броколі, ескімо, авокадо). Складання плейлиста чи добірки пісень, у текстах яких є власні назви (незмінювані іменники, іменники у кличному відмінку тощо). Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами.	Вибірково переказує зміст почутого повідомлення; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; творчо використовує морфологічні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір.

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Відмінювання та правопис іменників (16 год.)

Відмінювання іменників I відміни. Відмінювання іменників II відміни. Букви -а (-я), -у (-ю) в закінченнях родового відмінка однини іменників чоловічого роду II відміни. Відмінювання іменників III відміни. Відмінювання іменників IV відміни. Особливості написання іменників у кличному відмінку (узагальнення; практично). Відмінювання іменників, що мають форму тільки множини. Написання та відмінювання імен по батькові, прізвищ. Букви е, и, і в суфіксах: -ив(о), -ев(о); -ечок, -ечк-, -ичок, -ичк-; -інн(я), -єнн(я), -инн(я), -єн(я). Написання не з іменниками. Правопис складних іменників (повторення і поглиблення).	Розпізнавання, виписування та групування іменників за певними ознаками. Визначення відмінка, відміни, групи іменників. Розбір іменника як частини мови. Розбір іменників за будовою. Утворення граматичних форм іменників. Утворення складних іменників. Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Добирання прикладів іменників з тією самою орфограмою. Складання словникових диктантів для взаємоперевірки. Лінгвістичне мінідослідження. Створення «хмари слів» до певної групи іменників чи підтеми. Доповнення речень іменниками в правильній граматичній формі. Розв'язання ситуатійних завдань, пов'язаних з уживанням іменників. Робота зі словником.	Добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; виокремлює в тексті мікротеми; поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; визначає способи виправлення помилок у власному мовленні, вирізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
Уроки розвитку мовлення Усний твір-опис приміщення на основі особистих вражень або за картиною в художньому стилі.	Аналізування, оцінювання тексту. Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки. Складання речень з опорними словами та певного змісту. Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням певних морфологічних засобів та обґрунтуванням свого вибору). Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами.	Висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; творчо використовує морфологічні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений

	Виконання проєкту (наприклад, мініжурнал «Іменник»). Колективне вдосконалення написаного, виправлення помилок.	вибір; урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі із словниками та довідковими джерелами.
--	--	--

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Прикметник(24 год.)

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Ступені порівняння якісних прикметників (загальне значення, творення). Повні й короткі форми прикметників. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої груп. Творення прикметників; перехід прикметників в іменники (практично). Особливості творення присвійних прикметників. Букви е, о, и, і в прикметникових суфіксах -ев- (-єв-), -ов-, -ичн-, -ічн- (-їчн-). Написання прикметників із суфіксами: -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -зьк-, -цьк-. Написання не з прикметниками. Написання н і nn у прикметниках. Написання складних прикметників разом і з дефісом. Написання прізвищ прикметникової форми.	Розпізнавання, виписування та групування прикметників за певними ознаками. Обґрунтування належності прикметників до груп за значенням. Визначення в реченні синтаксичної ролі прикметника. Розбір прикметника як частини мови. Розбір прикметників за будовою. Визначення способу творення прикметників. Складання словникових диктантів з правопису прикметників. Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Лінгвістичне мінідослідження. Створення синонімічних рядів прикметників. Творення прикметників різними способами, зокрема творення присвійних і складних прикметників. Творення ступенів порівняння прикметників. Створення «хмари слівприкметників» на означення якогось іменника (пори року, куточка природи). Створення постерів, слайдів, відеороликів («Прикметникові наголоси», «н і nn у прикметниках»). Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних з уживанням прикметників. Доповнення речень прикметниками в правильній граматичній формі. Робота зі словником. Ігри зі словами (вікторини, конкурси).	Унаочнює та візуалізує почуте повідомлення, використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації; аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; розрізняє тексти різних стилів і типів; проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті; переказує зміст тексту в різний спосіб відповідно до завдання; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; вирізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір.
--	---	---

Уроки розвитку мовлення Особливості будови опису природи. Сполучення в одному тексті різних типів мовлення (розповіді й опису). 1. Докладний усний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису природи. 2. Докладний письмовий переказ тексту, що містить опис природи. Редагування тексту переказу. 3. Аналіз письмового переказу. 4. Написання твору-опису природи в художньому стилі на основі особистих вражень або за картиною на матеріалі відомих полотен українських пейзажистів. Редагування твору-опису.	Аналізування, інтерпретація тексту. Складання речень із прикметниками за картиною. Редагування речень, у яких допущено граматичні та лексичні помилки (з коментуванням і без). Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією (з використанням певних морфологічних засобів та обґрунтуванням свого вибору). Поширення речень прикметниками-епітетами. Написання творів-описів з використанням прикметників-епітетів (з обґрунтуванням свого вибору). Виконання проєкту (наприклад, створення мультимедійної презентації «Як розпоряджатися власними грошима» з використанням прикметників різних ступенів порівняння, складних і присвійних прикметників).	Створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень
--	---	--

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Числівник(17 год.)

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні і порядкові. Числівники прості, складні та складені. Розряди кількісних числівників: на означення цілих чисел, дробові, збірні. Неозначені числівники. Відмінювання числівників на означення цілих чисел. Відмінювання дробових числівників. Відмінювання збірних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Написання разом порядкових числівників із - сотий, -тисячний, -мільйонний, -мільярдний. М'який знак на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Узгодження кількісних числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.	Розпізнавання, виписування та групування числівників за певними ознаками. Обґрунтування належності числівників до груп за значенням та будовою. Визначення в реченні синтаксичної ролі числівника. Розбір числівника як частини мови. Відмінювання числівників (утворення відмінкових форм). Записування цифр у реченнях і текстах словами (числівниками). Вибір відмінкової форми числівника в реченні. Вибір форми іменника у сполученні із числівником. Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Лінгвістичне мінідослідження. виправлення помилок у написанні числівників (з коментуванням). Доповнення речень числівниками та іменниками в правильній граматичній формі. Добирання прислів'їв, приказок, фразеологізмів із числівниками. Створення постерів, слайдів, відеороликів («Відмінювання числівників», «Позначення часу», «Числівник + іменник»). Ігри зі словами, вікторини, конкурси.	Розпізнає наявні в почутому повідомленні факти й судження; формулює тему та основну думку тексту; створює текст за визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо); створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; дотримується засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії; вирізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
Уроки розвитку мовлення Аудіювання повідомлення, яке містить багато числівників, у тому числі розпізнавання в ньому фактів і суджень.	Виразне читання вголос науково-популярного тексту та розкладу дзвінків (руху транспорту), у яких вжито числівники; обґрунтування ролі числівників у цих текстах. Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. Складання речень із числівниками (зокрема речень із використанням фразеологізмів, до складу яких входять числівники). Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки (з коментуванням і без). Створення інформаційного допису типу	Створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень; дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми; порівнює позиції учасників дискусії; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні й різні думки учасників дискусії.

	оголошення про певну подію з використанням числівників на позначення дат і часу для розміщення в соцмережі. Редагування допису. Розповідь «Мій родовід» із використанням дат народження членів родини .	
--	---	--

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Займенник(21 год.)

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, питальні, відносні, заперечні, означальні й неозначені. Особливості визначення розряду займенників його, її, їх (практично). Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний н у формах особових і вказівних займенників. Типові помилки у вживанні займенників. Уживання займенника ви у ввічливому значенні для звертання до однієї особи. Написання разом і з дефісом неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Наголошування займенників мій, твій, свій, той, цей, весь у непрямих відмінках (практично). Використання займенників для зв'язку речень у тексті (практично)	Розпізнавання, виписування та групування займенників за певними ознаками. Визначення в реченні синтаксичної ролі займенника. Розбір займенника як Відмінювання займенників. Вибір форми займенника в реченні. Лінгвістичне мінідослідження (наприклад, «Чому Я – займенник?»). Перебудова речень (заміна питальних займенників відносними). Утворення заперечних і неозначених займенників. Добирання фразеологізмів (прислів'їв, приказок) із займенниками. Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слова, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням займенників. Ігри зі словами, вікторини, конкурси.	Вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення; знаходить у тексті відому і нову інформацію; висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; представляє текстову інформацію, використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (речення, слово, форми слова); відрізняє морфологічні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
--	--	---

Уроки розвитку мовлення 1. Написання твору розповідного характеру з елементами роздуму в художньому стилі з використанням займенників, що належать до різних розрядів. Редагування твору. 2. Аналіз письмового твору. 3. Написання есе світоглядного змісту (орієнтовні теми: «Право на повагу до гідності», «У чому полягає гідність людини», «Чому не можна принижувати людську гідність»). Редагування есе.	Складання запитань та відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. Складання речень із визначеними займенниками та певного змісту. Редагування речень, у яких допущено помилки у вживанні займенників (з коментуванням). Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. Складання письмових мінівисловлень (реплік), які містять відмову від пропозиції, що загрожує життю або здоров'ю людини, з використанням заперечних займенників. Складання діалогів - розпитувань у сімейному колі на побутові теми з використанням питальних і відносних займенників (наприклад: «Як минув день», «Як провести вихідний») . Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами.	Записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними орфографічними, граматичними нормами знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень.
---	--	---

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 6 КЛАСІ (4 год.)

Лексикологія. Фразеологія. Словотвір та орфографія. Морфологія та орфографія.	Розпізнавання, виписування слів указаної лексичної групи, частини мови, граматичної форми, утворених певним способом тощо. Тлумачення лексичного значення вжитих у реченнях (текстах) слів і фразеологізмів. Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів). Виділення у слові значущих частин. Визначення способу творення слова. Утворення слів вивченими способами. Визначення в словах змін приголосних. Відмінювання слів вивчених частин мови. Утворення граматичних форм слів вивчених частин мови. Доповнення речень словами в правильній граматичній формі. Визначення в реченні синтаксичної ролі слів певної частини	Формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення; обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення; використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій; знаходить у тексті відому і нову інформацію; піддає сумніву інформацію з тексту на підставі розрізнення фактів і суджень про факти;
--	---	---

	мови.Визначення в слові орфограм, обґрунтування написання слів, записування правильно слів з вивченими орфограмами. Аналіз та оцінювання прочитаного чи прослуханого тексту. Складання речень і висловлень зі словами певної лексичної групи та фразеологізмами (з обґрунтуванням свого вибору). Редагування речень, у яких допущено лексичні чи граматичні помилки (з коментуванням).Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. Складання текстів указаної тематики та з використанням визначених слів.	формулює тему та основну думку тексту; записує власні міркування або інформацію з інших джерел; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (текст, речення, слово, форми слова); вирізняє мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх суть.
--	--	---

III ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Додаток 1

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНИМИ ГАЛУЗЯМИ
результатів навчання здобувачів освіти відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Бал	ГАЛУЗЕВІ КРИТЕРІЇ			
	Група результатів 1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях	Група результатів 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду	Група результатів 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови	Група результатів 4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу
1	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на окремі прості запитання за змістом почутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на окремі прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя	<i>Учень / учениця:</i> демонструє вміння записувати висловлення, зокрема в цифровому середовищі; частково відтворює способи діяльності за наданим зразком, припускаючись різного виду помилок; порівнює написане зі зразком і коригує за допомоги вчителя	<i>Учень / учениця:</i> сприймає і розпізнає інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на окремі прості запитання, припускаючись суттєвих помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; передає інформацію, використовуючи короткі однотипні фрази
2	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на частину простих запитань за змістом почутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на частину простих запитань за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних	<i>Учень / учениця:</i> відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і частково записує їх, демонструючи усвідомлення окремих фактів і елементарних уявлень;	<i>Учень / учениця:</i> відтворює незначну частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на частину простих запитань, припускаючись суттєвих помилок; виконує прості завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та

	за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази	завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази	відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, частково корегує його за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок	мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази й повторюючи сказане співрозмовниками
3	<i>Учень / учениця:</i> відтворює частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого, припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту почутого	<i>Учень / учениця:</i> відтворює частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки щодо прочитаного / переглянутого простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту	<i>Учень / учениця:</i> відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, коригує його лише за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця:</i> відтворює частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; припускається суттєвих помилок; відповідає на частину простих запитань; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; висловлюється простими фразами; часто перепитує, уточнюючи потрібну інформацію
4	<i>Учень / учениця:</i> відтворює основну інформацію, отриману від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази	<i>Учень / учениця:</i> відтворює основну інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; пояснює зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданій інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця:</i> відтворює основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з постійною опорою на запропоноване джерело інформації, може пояснити окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за зразком під керівництвом учителя; виконує деякі обов'язки, розподілені в групі, для розв'язання пошукових та/або творчих завдань; підтримує ініційоване іншими спілкування в межах обговорюваної

				теми, використовуючи прості фрази, обмежено вживаючи наукові поняття
5	<i>Учень / учениця:</i> застосовує частину основної інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; долучається до спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази	<i>Учень / учениця:</i> застосовує частину основної інформації із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; коментує зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, демонструє утруднення в дотриманні мети та врахуванні адресата, записує висловлення в довільній формі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в передаванні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує основні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця=01</i> /17= застосовує основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; може пояснити основні поняття / явища / навчальні дії; виконує незначну частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу, під час роботи в групі; долучається до обговорення відомої теми, використовуючи прості фрази, доречно вживаючи окремі наукові поняття
6	<i>Учень / учениця:</i> застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; спілкується в межах запропонованої теми без значних утруднень	<i>Учень / учениця:</i> застосовує інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; коментує зміст прочитаного / переглянутого	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, враховуючи мету та адресата, записує висловлення відповідно до вимог жанру; відповідає на запитання вчителя щодо структурно-сислової завершеності власного висловлення в передаванні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця:</i> застосовує інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує самостійно частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом; розпізнає з допомогою вчителя окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх, зокрема під час роботи в групі; спілкується щодо способу виконання дослідницького та/або творчого завдання, доречно вживаючи основні наукові поняття

7	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює в почутому інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; спілкується в межах запропонованої теми; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює з тексту / медіатексту інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки щодо змісту прочитаного / переглянутого	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок	<i>Учень / учениця:</i> виокремлює у запропонованих джерелах потрібну інформацію; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом самостійно або в співпраці з однокласниками, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх; долучається до обговорення окремих етапів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить окремі аргументи й приклади
8	<i>Учень / учениця:</i> зіставляє, порівнює за визначеними критеріями почуте; добирає прийнятний із запропонованих способів для уявлення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; заохочує до спілкування й долучається до обговорення певної теми; наводить аргументи й приклади щодо почутого	<i>Учень / учениця:</i> зіставляє, порівнює за визначеними критеріями зміст прочитаного / переглянутого; добирає прийнятний із запропонованих способів для уявлення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення змісту й форми прочитаного / переглянутого, наводить аргументи й приклади	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо змісту та форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.	<i>Учень / учениця:</i> порівнює, зіставляє наукову інформацію з обраних джерел про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, порівнює матеріал за визначеними ознаками; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення процесу та результатів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить аргументи й приклади, доречно використовуючи наукові поняття
9	<i>Учень / учениця:</i> аналізує отриману з різних джерел інформацію за визначеними критеріями,	<i>Учень / учениця:</i> аналізує отриману з кількох текстів / медіатекстів інформацію за визначеними	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема	<i>Учень / учениця:</i> аналізує інформацію з різних джерел щодо мовних і мовленнєвих одиниць,

	перетворює почуте в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок почутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; ініціює спілкування та обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми; наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки	критеріями, інтерпретує зміст прочитаного / переглянутого й перетворює його в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок прочитаного / переглянутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми, наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки	повідомлення в цифровому середовищі, урахувавши мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації в умовах взаємодії (зокрема в цифровому середовищі) з учителем або однокласниками; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень.	мовних і літературних явищ, упорядковує / представляє її в різні способи; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі, відомим способом; обговорює результати наукової та/або творчої роботи, доречно коментує їх, спираючись на знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
10	<i>Учень / учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних джерел; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обирає доречний спосіб комунікативної взаємодії в групі; переконливо аргументує свою позицію щодо обговорюваної теми	<i>Учень / учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних текстів / медіатекстів; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обстоює свою позицію щодо обговорюваної теми	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувавши мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень	<i>Учень / учениця:</i> інтегрує істотну й потрібну інформацію з різних джерел, виявляючи проблеми, що можуть бути досліджені науково, визначає способи використання досліджених одиниць і явищ у власній творчості; виконує дослідницькі та/або окремі творчі завдання самостійно або в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; аргументує власну позицію щодо наукових та/або творчих питань, зокрема в межах вирішення спільних завдань, спираючись на авторитетні джерела
11	<i>Учень / учениця:</i> узагальнює інформацію з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; обирає ефективний спосіб	<i>Учень / учениця:</i> узагальнює інформацію з різних текстів / медіатекстів, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях;	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, урахувавши мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі;	<i>Учень / учениця:</i> узагальнює й оцінює за визначеними критеріями наукову інформацію щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; використовує мовні засоби для

	комунікативної взаємодії в групі; розвиває ідеї / думки учасників спілкування щодо обговорюваної теми та вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань	розвиває ідеї / думки учасників обговорення прочитаного / переглянутого, вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань	самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у передаванні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.	втілення творчих задумів, виявляючи власні вподобання; розвиває наукові / творчі ідеї учасників обговорення, вибудовує логічну аргументацію на основі знань про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
12	<i>Учень / учениця:</i> оцінює отриману з різних джерел інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогнозуючи наслідки; виступає посередником у спілкуванні, демонструє толерантність до різних поглядів і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам	<i>Учень / учениця:</i> оцінює отриману з різних текстів / медіатекстів інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, виявляючи оригінальність, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогнозуючи наслідки; переконливо аргументує позицію щодо прочитаного / переглянутого, виявляє толерантність до різних поглядів.	<i>Учень / учениця:</i> створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту, завершеність у передаванні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує й уточнює (за потреби); вільно використовує мовні засоби, зокрема експериментує з ними, під час створення власних висловлень, надаючи їм індивідуальних рис.	<i>Учень / учениця:</i> оцінює отриману з різних джерел наукову інформацію про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, доцільно використовує її в дослідницькій і творчій діяльності; виконує самостійно або в групі дослідницькі завдання (від постановки проблеми до представлення результатів); оригінально використовує мовні засоби для втілення творчих задумів; узгоджує різні позиції щодо наукових та/або творчих питань, спираючись на системні знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища й визнаючи можливість множинних поглядів

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р.: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Закон України «Про освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017): <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (16 січня 2020 р.): <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
4. Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/03/25/metod.pdf>
5. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Пліванчук К.В., Попова Т.Д..) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795): <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Arkhypova.Sichkar.Shylo.14.07.pdf>
6. Підручник: Заболотний О. Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. К.: «Генеза» 2023: <https://drive.google.com/file/d/116cDy695K2vSt9M3UjxRQzzopQjirsrk/view>
7. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (Наказ МОН від 19.02.2021 р. № 235: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>
8. *Зміни до типової освітньої програми для 5-9 класів загальної середньої освіти: наказ МОН № 1120 від 09.08.2024*
9. [Наказ МОН 1093 від 02.08.2024 Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання.](#)
10. [ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО 2024-2025 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ, КВНЗ ВАБО.](#)
11. [Методичні рекомендації щодо викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі \(українська мова та література, зарубіжна література, польська мова, інтегровані курси\) в закладах загальної середньої освіти Вінницької області у 2024/2025 н.р.](#)